

E-valimised ohustavad Eesti vabadust

Kuidas võib tõsiselt suhtuda elektroonilisse hääletamisse, kui süsteemi looja ise tunnistab: tõestada e-hääletamise usaldusvärsust ei saa. Kahjuks pole see naljakas. Jutt käib isegi enam mitte demokraatiast, vaid sellest, kuidas me üldse elama hakkame. Ja kas me enam kunagi ei saagi teada, kes kus hääletas – näiteks Riigikogusse kandideerinud ei saa teada, kus kui palju neile valimistel e-hääli anti. Samuti ei saa e-hääletanud valijad teada, kas nende hääl loeti või mitte ja kas see läks ikka sinna, kuhu sooviti. Liiguvad kuulujutud ka ID-kaartide kokkukorjamisest, ühishääletamisest jms. Usaldus valimistulemuste vastu on saanud paugu, ja miski pole enam endine.

Ando Leps: E-hääletus Riigikogu valimistel oli õigustühine

Õigusteaduse doktor Ando Leps (Riigikogu VIII ja IX koosseisu liige) märkis Kesknädala küsimustele vastates, et tema jaoks on e-hääletamine Eestis täiesti ebausaldusväärne. Ta soovib võtta eeskju riikidest, kus valimistel e-hääletamist ei toimu.

Kuidas hindate Vabariigi Valimiskomisjoni (VVK) esimehe Heiki Sibula professionaalset käitumist viimasel kolmel valimistel? Millised on Sibula tugevused ja nõrkused VVK juhina? Väga nõrgaks hindan tema professionaalset käitumist. Minule isiklikult tundub, et niisugune inimene ei tohiks olla VVK esimees. Muide, Riigikohtule on esitanud peale Paavo Pihelgase kaebuse ka üksikkandidaat Henn Põlluaas, kes sai oma kaebusele, mille ta VVK-le esitas, eitava vastuse Heiki Sibulalt,

millest nähtub tervele mõistusele täiesti arusaamatu seisukoht: Riigikogu 2011. aasta valimised olid nagu kahed valimised – elektroonilised ja tavavalimised, ja seetõttu nad ei olegi põhiseaduse §60 mõttes üldised, ühetaolised ja otsesed. Kui lähtuda tulemustest, siis võib Heiki Sibulal isegi "õigus" olla, et 6. märtsil toimusid kahed valimised. Valimisjaoskondades kogus Keskerakond rohkem hääli kui Reformierakond, vastavalt 27,6% ja 25,8% häälest (osales 434 168 hääletajat), ent mõned päevad varem e-hääletusel jäi Keskerakond lausa neljakordselt alla, saades 9,9% häälest, samal ajal kui Reformierakond sai 39,6% häälest (osales 140 846 hääletajat). Valija seisukohast vaadates ma Heiki Sibulal tugevaid külgi ei suuda leida. Eeldatavalt on ta paremad kül-

jed seotud e-hääletuse kui "struktuurse süsteemi haldamisega".

Kumb vastutab 1,5-tunnise „reklaamipausi“ tekkimise eest valimisteõhtul – kas VVK või Helmes? Vastutavad mõlemad. Nii VVK eesotsas oma juhi Heiki Sibulaga, kes tellis sellise e-hääletussüsteemi, kui ka Helmese juhtkond. Kuid koostöö Helmesega on siinjuures muidugi lausa eriliselt silmapaistev. Ma isegi arvan, et valitsuse reservfondist võiks neile mõlemale ikka mingi kopsaka preemia eraldada, sest tulemus on seda väärt?!

Miks ei kaasata Helmese juhtumi uurimisse väliseksperte? E-hääletussüsteemi auditi võiks samuti tellida välisekspertidelt. Miks korraga säärane selektamatu tõrkus välisekspertide suhtes, kuigi Eesti kuu-

lub nüüd ju Euroliitu ja mitmetesse teistesse rahvusvahelistesse organisatsioonidesse?

Esimene asi, mida tuleks teha, on loomulikult välisekspertide kasutamine, – just välisekspertidelt tuleks e-hääletussüsteemi kohta auditit tellida. Mulle tundub, et täna VVK ja Helmes kardavad väliseksperte nagu vanakurat välku. Tuleb lasta üle kontrollida e-hääletusel antud hääle puhul serverite päritolu, milistelt IP-aadressidelt kui palju e-hääli anti. Sellega peaks olema tulemuse mõjutatus tõestatav ja selguks ka Reformierakonna "veenva valimisvõidu" taust. Ausus maksab ikka ka midagi, kui pealegi hetkel on hinnaks kogu riigi tulevane kurss neljaks aastaks.

Kas Riigikohtul on julgust hakata arutama Paavo Pihelgase ja Henn Põlluaasa

kaebusi? Põhjust oleks ju piisavalt. Või tooks Riigikohtu kõhklused e-hääletuse osas kaasa laiemat tähelepanu, mida koalitsioonipoliitikud juba eos tahavad vältida?

Arvan, et Riigikohus hakkab Pihelgase ja Põlluaasa kaebusi arutama. Miks? Aga seepärast, et meie kohtute, aga mitte ainult kohtute, vaid kogu justiitsüsteemi maine on vilets. Kui Riigikohus piirduks vaid loakogu "otsusega", et Pihelgase ja Põlluaasa kaebused ei vääri Riigikohtu lahendit, siis see mõjuks Riigikohtu mainele väga halvasti, ja eriti veel seetõttu, et Riigikohtu esimees Märt Rask on endine Reformierakonna aseesimees. Muide, Rask oli veel Reformierakonna aseesimees ka ajal, kui ta valiti Riigikohtu esimeheks, mis on aga lubamatu. [18. märtsil esitas kaebuse ka Teet Raatsin. Riigikohtu

põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium jättis Paavo Pihelga esitatud valimiskaebuse 21. märtsil rahuldamata – Kn toim.]

Milliseid võimalusi pakub praegune Eesti seadusandlus selleks, et edaspidi kaotada ebausaldusväärne e-hääletamine?

Loomulikult tuleb tingimata kõrvaldada Riigikogu valimise seadusest ja ka kohaliku omavalitsuse volikogude valimise seadusest e-hääletamise võimalus, sest selle abil on võimalik valijaid petta.

Loe edasi lk 3!

Juhtkiri

20 aastat eristumist tegelikkusest

TOOMAS PAUR
Keskerakonna Lõuna-Eesti koordinaator

Meil on populaarseks saanud Eesti võrdlemine Lätiga. Kuna negatiivseid uudiseid sajab nagu oavarrest, lohutab alati positiivsusepiisk, kui uudise lõpus mainida, et meil läheb Lätist paremini.

Miks me ei võrdle ennast Lääne-Euroopa tõsiste tegijatega? Näiteks Saksamaalt oleks palju õppida. See riik on ka väga keerulises poliitilises ja majanduslikus olukorras alati hästi toime tulnud ning nende omariiklust võib mõõta aastasadelega. Meie meedias kõlavad pidevalt hüüdlused, nagu oleks eestlased maailma pädevaimad Venemaa üle otsustamisel, kuna me umbes tunneme neid kõige paremini. Samas on meil ette näidata vaid mõnikümme aastat kaheldavat omariiklust.

Saksamaa omab Euroopa ja maailma juhtivaimad tööstusi – seda ka peale Teise maailmasõja tohutuid purustusi ning liitlastepoolseid rekvireerimisi ja reparatsioone. Kui sakslane käitaks eestlaslikult, kiruks ta kõiki naabreid, meenutaks kõike halba, mida talle minevikus tehtud, ning seletaks alatas, kui võimas ta oleks, kui polnuks sõda. Saksamaa annab lõviosa EL-i sissetulekust, suutes kõigiti toetada ka Eestit igasuguste EL-i toetusmeetmete kaudu.

Ja on siis sellest kasu? Majanduslikult on peaaegu kõik endised nõrgaltarendatud tööstustootmise ja ebaefektiivse infrastruktuuriga sots-bloki riigid (Poola ehk välja arvatud) EL-i liikmesriigid. Nende putitamine igasuguste EL-i programmidega ei ole toonud silmanähtavat tulemust. Jätkuv situatsioon: tööjõudonorid, allhankepiirkonnad, SKP formeerub peajasjalikult teenuste arvel (Eestis koguni 83%).

KESKMÖTE:

Kõik on meiega juhtunud omast tarkusest ja vabast tahtest.

Eestil oleks vaja SKP-d suurusjärgus vähemalt 25 miljardit EUR ja riigieelarvet vähemalt 12 miljardit EUR. Kust seda võtta?

Euroopa Liit oleks siseturu elavdamiseks huvitatud jõukatest riikidest. Eesti oma kodaniku keskmise ostujõuga 4000-6000 EUR aastas (!) ei ole just eriti atraktiivne. Et luua tööstust ja tekitada kõrgema palgaga keskklass, oleks meil tulnud investeerida tööstusesse. See oleks pidanud olema valitsuse ja finantssektori ühine eesmärk. Siin ei tohtinud olla kohta "pehmetel" struktuuridel nagu Erastamisagentuur või Hüvitusfond. Vaja olnuks tugevat, jäika ja iseseisvat Riiklikku Investeeringute Agentuuri. Investeeringud (eriti nende taotlemine) nõuavad jõulist tegutsemist, mida peab toetama riigi vaba ressurss.

Saksa omavalitsused maksavad tuumalt kinni 40% investeeringutest, mis teostatakse nende territooriumil. Meie oleksime pidanud tegema sama, mitte lõputult vehkima liberalismi lipuga ja uinutama rahvast statistiliste ebatõdedega. Kas selleks kõigeoks oli ressurssi? Targa tegutsemise korral oleks ressurss leidunud. Tol hetkel oli valitsusel võimalik soodsalt laenu ja garantiisid võtta. Täna on see juba võimatu.

Loomulikult ei arenenud ka tööstuse infrastruktuur. Materjali, seadme või abiaine probleem, mis Šveitsis või Saksamaal laheneb tööpäeva jooksul ja Soomes 3-4 päevaga, võtab Eestis aega 3-4 nädalat. Tööstuslikule tootmisele hädavajaliku infrastruktuuri ja logistika mõttes on Eesti tõeline pärapõrgu. Aastatel 1996-2000 väliskapitali kontrolli alla läinud finantssektor ei ole 20 aastat teinud mitte midagi meie majanduse potentsiaali tugevdamise suunal. Pank, mis Rootsisis osaleb investeerimisel võrdväärse partnerina, käitub oma Eesti filiaalilis kui mõisaomanik teoorjaga.

Euroopa viie rikkaima riigi hulka Eesti ilmselt kunagi ei jõua. Me isegi ei tea, kuidas majandust tugevdada. Paraku pole meil ka erilisi valikuid. Peame kuuluma NATO-sse ja EL-i, peame oma rahastusteemi lubama korraldada Euroopa Keskpangal, peame laskma skandinaavlastel oma majanduselu juhtida. Me ei saa kiruda isegi kommuniste, välisvaenlasi jms igipõliseid mugavaid süüdlasi, mis võimaldaksid eestlastel end mõnusal tunda ohvrina, mitte aga idioodina. Kõik on meiega juhtunud omast tarkusest ja vabast tahtest.

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn, Toom-Rüütli 3/5
Tellimine ja levi: 6 177 717

Peatoimetaja Urmi Reinde urmi@kesknadal.ee 6 274 583
Poliitikatoimetaja Ivri Vee ivari@kesknadal.ee 6 274 573
Uudistejuht Indrek Veiserik indrek@kesknadal.ee 6 274 571
Toimetaja Tiit Maksim tiit@kesknadal.ee

Toimetuse käsikirju ei tagasta. Kesknädalal ilmunud artiklid väljendavad nende autorite arvamust, mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Levi AS Express Post ja AS Eesti Post.
Lehte kirjastab MTÜ Vaba Ajakirjandus

NÄDALA NUPUD

Tallinna linnavolikogulaste avaldus demokraatia toetuseks

Elmisel nädalal saatsid Tallinna volikogu liikmed Max Kaur, Märt Sults, Jekaterina Matusihis, Jevgeni Diptan, Sofja Derjugina, Enn-Toivo Annuk ja Elmar-Johannes Truu pressile avalduse, milles toetasid Tallinna linnapead Edgar Savisaart ja kutsusid kõiki poliitilisi jõude konstruktivsele dialoogile Eesti heaks.

Allakirjutanud tuletavad oma avalduses meelde, et Savisaar on vabadusvõitleja, kes viis laulva revolutsiooni käigus Eesti rahva vabadusele, kel on seljataga peaministri ametiaeg Eestile kõige keerulisel perioodil ja kes omab usalduskrediiti inimestelt, kellele läheb korda Eesti areng ja edu ka praegu, iseseisvuse taastamise 20. aastal.

Avalduses öeldakse, et demokraatia, s.o vabade valimiste tingimustes on normaalne ka poliitiline konkurents.

"Demokraatia on ka see, et riigi poliitiliste juhtfiguuride tegevus on avalikkuse kõrgendatud tähelepanu all. Nii peabki olema. Samas on demokraatia ka see, et igatüühi meil on õigus oma arvamusele ja hinnangule mistahes sündmuse suhtes."

Avaldajad kinnitavad, et demokraatia ei ole see, kui võimud ja meedia süüdistavad üht erakonda sidemetes Ühtse Venemaaga ja Venemaa ärieliidiga, aga näiteks sotsiaaldemokraatide finantseerimist Ühtse Venemaa suursponsori, Vene miljardäri Vladimir Mordašoviga flirtinud äriemeeste poolt ei peeta mainimisväärseks.

"Pole näha," lisatakse veel, "et president Ilves oleks Mikserile selle kohta küsimusi esitanud."

Kui omal ajal Keskerakonda kritiseeriti soovi eest anda ärimees Andrei Filatovile Eesti kodakondsus, siis praegu ei tee meedia teist nägugi, kui Vene miljardär Filatovi äripartnerid finantseerivad sotsiaaldemokraate.

Mitte ühtegi küsimust ei tule ajakirjanduselt ega presidendilt majandusminister Juhan Partsile, kes toetab Vene miljardäri Gennadi Timtšenko ärihuve. Ajakirjandus ei ilmuta mingit huvi, kui Parts veedab aega Kremli lähikondlase, Vene miljardäri Sergei Generaloviga," kirjutavad allkirjutanud.

Nende väitel on silmakirjalikkusest saanud Eesti ajakirjanduse ja Vabariigi Presidendi käitumise norm.

"Kuigi vabariigi president pidas suisa valimiskampaania käigus vajalikuks lugeda moraalil Keskerakonna esimehele, oli ta pärast valimisi viksilt valmis lööma lahti ust Kadriorus ja fotoobjektive vaateväljas viskama viis pihku "rahvavaenlasele". Soov saada valituks teiseks ametiajaks Riigikogus ületab kõiki varem välja öeldud sõnu. Ja siin polnud midagi uut, sest juba eelmisel aastal andis presidendi lähikond mõista, et loodavad Keskerakonna abile Riigikogus, et valida president teiseks tähtjaks," öeldakse avalduses.

Avaldajate meelest pole normaalne, kui Savisaare vastased püüavad oma poliitilisi ambitsioone realiseerida vaenlase kuju loomisega avalikkusele, ning et ajakirjandus seda kriitikavabalt toetab.

"Savisaar on inimene nagu iga teine. Ta võib olla ka ekslik. Aga ekslikud võivad olla ka Ilves, Mikser, Ansip ja Laar. Demokraatia on ohus, kui lubatakse selektiivselt vaenala valimistel teise koha saanud erakonna juhti, säästes mis tahes kriitikat teiste erakondade juhid. Ega see ikka nüüd väga Mubarak Egiptusest ei erine," hindavad avalduse autorid, kes lõpetuseks toetavad Edgar Savisaare jätkamist Tallinna linnapeana ja Keskerakonna esimehena.

KE Senioride Kogu avaldus

Keskerakonna Senioride Kogu juhatus arutas 18. märtsil Riigikogu valimiste tulemusi ning võttis vastu avalduse, kus väljendas tunnustust 26 tubliile keskerakondlasele, kes jõudsid Riigikokku. "Jõudu neile!" – öeldakse avalduses.

Seniorid on tihel meelel ka selles, mis puudutab KE esimeest Edgar Savisaart. "Elu lõpuni mäletame päevi, mil Tallinna tänavail lõgisesid Vene soomukid ja relvis sõdurid ootasid vaid rünnakukäsku. Tuli valmis olla sellekski, mis oli juhtunud Leedus, kust tankiroomikute all hukkusid noored inimesed, ning vägivallaks, mis oli aset leidnud Lätis. Valitsesid teadmatus ja hirm, kuid samas täitis meie hinge suur võitlustahe. Rahvast juhtis ja sündmusi suunas siis ei keegi muu kui tollane peaminister Edgar Savisaar. Ärgem seda kunagi unustagem!" hoiatavad seniorid.

Avalduses seisab ka, et Savisaart loobitakse täna poriga, sest paljud noored ei mäleta möödunud aegu ning neile on vaba Eesti kätte tulnud kingitusena.

Kogu juhatus avaldas Edgar Savisaarele siirast tunnustust kõige senitehtu eest. Talle soovitakse jõudu, tervist ja jaksu edasiseks tööks Keskerakonna juhina. Avaldus lõpeb üleskutsega "Tähistagem sügisel üheskoos Keskerakonna juubelit – 20. sünnipäeva!"

Vassiljev kutsub erakorraliselt pensione tõstma

Haabersti linnaosavanem ja vastvalitud Riigikogu liige Viktor Vassiljev ütles, et erakorraliselt suured hinnatõusud peaksid tooma ka erakorralise pensionitõusu.

Eurostati värske uuringu kohaselt oli Eesti eurotsooni liikmesriikidest hinnatõus teisel kohal, jäädes alla vaid Rumeeniale. Viktor Vassiljev kommenteeris seda positsiooni sõnadega, et see ei tule ilmselt kellelegi üllatusena.

"Eesti on hinnatõusu-rattas jooksnud juba liiga kaua, inimeste toimetulekule on saabus kriitiline piir. Eriti suure löögi on saanud just eakad," selgitas Vassiljev. Tema sõnul kulub paljudel Eesti pensionäridel enamik sissetulekust ära elementaarsele tarbimisele. "Toidukaup, toasoe, ravimid – see kõik on luksuslikult kallis hädavajadus. Ja parempoolsete valitsus on öelnud, et nemad maksupoliitikat ei muuda, kuid pensioni lubasid igal juhul tõsta. Praegu on antud välja vekseld pensionitõusuks 2012. aastal, kuid reaalselt vajadus nõuab kohest tegutsemist," lisas Vassiljev.

HIIBUSE NÄDAL

EESTI NOKIA?

SAHINAD

Oravate uus salanõu

Reedel, 18. märtsil toimus Reformierakonna juhatuse koosolek. Üheks põhiteemaks oli küsimus võimu ülevõtmisest pealinnas. Reformierakonna esidamile Keit Pentusele on see lausa kinnisidee, sest oravad on hulk aastaid Tallinna võimust eemal olnud. Nüüd lepiti kokku uus kursus Keskerakonna suhtes Tallinnas.

Esiteks leiti, et terav vastasseis Keskerakonnaga ei ole enam kasulik, sest võib keskerakondlasi mobiliseerida ja omavahel tihedamalt ühendada. "Nad ju hakkavad vastu!" hädaldas üks oravaliider. Seetõttu püüab Reformierakond mitte kaasa minna IRL-i teravate, aga tulemusteta rünnakutega Keskerakonna vastu.

Teiseks püütakse kujundada Keskerakonna vastaseid meeleolusid Brüsselis, kus tuntakse muret stagnatsiooni pärast Keskerakonnas ja kutsutakse sealseid liberaale appi Eesti Keskerakonda uuendama. Väljendatakse vennalikkust muret Keskerakonna kui liberaalse partei tuleviku pärast.

Ja kolmandaks, neid Keskerakonna tegelasi, kes arvustavad erakonna esimeest ja juhatust, püütakse igati toetatada emotsionaalselt ja võimendada neid meedias, kus neile antakse roheline tuli.

Eesmärki nähakse selles, et konflikt Keskerakonnas ei vaibuks, vaid vinduks pikajaliselt ja jääks parteid seestpoolt närima. Ses mõttes seati siht luua soodne foon meedias opositsiooniliselt meelestatud keskerakondlastele. Ansipi parteile sobiks väga, kui Keskerakonna ja Reformierakonna poliitiline võitlus transformeeruks partisaanisõjaks Keskerakonna sees.

Üle pika aja pööras Reformierakonna juhatuse oma vennaspartele Eestis – Keskerakonnale – jälle tähelepanu. Paraku ei muutunud sellest Reformierakonna poliitika, sest on ju oravad Keskerakonda varemgi õõnestanud, aga nüüd selgus, nad teevad seda ka edaspidi. Kuid viimasel ajal kulus neil aeg omavahelistele intriigidele (Keit Pentus uuristas Kaja Kallase tagant, Rein Lang Andrus Ansipi tagant jne).

Ainult Kristen Michal oli täiesti intriigivaba, sest ta loodab oma jäägitu truudusega Pentusele majandusministri portfelli välja teenida. Nüüd tõusti siseintrigide tasemelt kõrgemale ja suunati pilgud Tallinna poole.

Nii on tehtud iga kord pärast Riigikogu valimisi.

E-hääletus Riigikogu valimistel õigustühine

Algas esilehel

Ülejäänud maailm ei usu e-hääletuse turvalisusse. See on fakt. Küsin otse: kas ebausaldusväärne e-hääletussüsteem Eestis on loodud selleks, et IRL ja Reformierakond saaksid kõigil Riigikogu valimistel püsivalt vajalikud +51 häält, et võimul püsida? „Õilsa“ eesmärgi nimel on varemgi paljudel tekkinud kiusatus teha pettust.

Ando Leps: Mulle tundub, et täna Vabariigi Valimiskomisjon ja IT-firma Helmes kardavad väliseksperte nagu vanakurat vätku.

Näiteks ligi veerand e-hääletajatest olid vanemaalised inimesed, mis põhiliselt tähendab seda, et nende dokumentidega ja PIN-koodeidega hääletasid ilmselt nooremad sõbrad ja sugulased või ka ülemused ja hooldajad. Minugi

jaoks on arusaamatu, kuidas on e-valimised seejuures veel ka salajased, olgugi et põhiseaduse § 60 seda nõuab?

Valimisjaoskonnas ei lubata isegi koos abikaasaga ühte kabiini siseneda. Kodus või tööl hääletades ei keela aga ju keegi arvuti taga tervet meeskonda viibimast ja valikuliselt eelistusi suunamast.

Juhiks Reformierakonna ja IRLi juhtide tähelepanu sellele, et e-hääletamise "mõjutamise" üks suuremaid puudusi on see, et elektrooniliselt hääletades jääb teadaolevalt maha palju rohkem jälgi kui arvatakse, ja et just see garanteerib ka tagantjärele toimunud võltsingute tõestamise võimalused. Seda, kui keegi kuskil viinapoe uksele oma hääli ostab, on palju raskem tõestada. Võin e-valimiste kohta öelda vaid seda, et need olid õigustühised.

Järelikult e-hääletussüsteem on täiesti ebausaldusväärne. Seda ei kasutata kusagil, ei USA-s, Saksamaal, Prantsusmaal, Inglismaal, Kanadas, Soomes, Rootsis, Lätis, Leedus, Venemaal jt riikides. Ainult Eestis on niisugune ebaturvaline ja hääletuspettusteks avatud valimissüsteem kasutusel. Just

väliseksperdid on Eesti e-hääletussüsteemi mitteturvalisusele juhtinud tähelepanu. Tahtmatult tekib arusaam: valitsuspartei huvi on selles, et iga hinna eest, isegi "vahendeid valimata" säilitada võim meie riigis. See olukord, mille on tekitanud Riigikogu valimise seaduse § 44 (elektrooniline hääletamine), on lõppkokkuvõttes asetanud Eesti Vabariigi naeruväärsesse olukorda, kahandanud meie riigi autoriteeti.

Ja on kurb, et meedia sellest probleemist vaikib. Nii ETV hommikune Terevisioon kui ka teised saated ja väljaanded on sel teemal vagased kui kuldid rukkis.

Ando Lepsi küsitles
Indrek Veiserik

ANDO LEPS: E-hääletades jääb siiski maha palju rohkem jälgi kui arvatakse, ja just see garanteerib võltsingute tõestamise ka tagantjärele.

Mida rahvas arvab? Netikommentaaridest:

Tln 16.03.2011 12:11

Riigikohus tühistab e-valimiste tulemused ja Sibul hakaku juba ettevalmistusi tegema. Teist võimalust põhiseadus ette ei näe. Seadus pole püksikumm.

isikliku arvamusena 16.03.2011 12:12

Parem valmistuge Euroopa Kohtusse asja andmisega - Eestis küll õiglust selles osas ei saavuta. Mujal maailmas oleks Pihelgase kaebuse alusel kogu e-hääletamine lõpetatud, Eestis mitte ainult ei tunnustata e-hääli õigeiks, vaid ka lubatakse farsil jätkuda. Korrumppeerunud riigivalitsejatele pole midagi magusamat, kui üks hääletussüsteem, mis on täiesti läbipaistmatu, kuid mida saab vajadusel sobivas suunas juhtida. (Postimehe kommentaariumist)

Valimisreeglite kehtestaja võidab!

Valimised on toimunud ja võitjad selgunud. Edukaks ei osutunud maksumaksjale tema oma raha eest kõige rohkem lubanu, vaid võiduks vajaliku valimissüsteemi ehitanu.

VIRGO KRUBE
MTÜ Eurosaadik

Seekordsed parlamendivalimised olid juba kuuendad. Täpselt samamoodi nagu iga järgmine sõda erineb eelmisest, pole võimalik korrata eelmiste valimiste valemiga järgi saadud valimisvõitu. Piltlikult öeldes, kindralid on sõjaks ja poliitikut valimisteks valmistumisel alati sammukese taga neid ees ootavast olukorrast, just nagu Poola ratsavägi läks Teises maailmasõjas ründavate tankide vastu. See pole siiski lootusetu järelejooksmine, kui omad tuleviku mõjutamise vahendid ehk saad valimiskampaania luua endale soodsamaid tingimusi. Esmatähtis on piiritleda valitaks osutumise kriteeriumid. Näiteks on eelmiste valimiste järel seatud parlamenti kandideerimisel nimekirja pikkuse piirang (kuni 125 nime), kehtestatud kautsjon igale kandideerijale (viimati 556,04 €), kõrvaldatud konkurentsivõimelisliidud. See viimane tähendab, et poliitikas saavad osaleda ainult erakon-

nad, kes on 1000 liikme nõudega täitnud neile seatud alampiiri ja omandanud riigilt „litsentsi“ poliitikas osalemiseks.

Järgmisi meetodeid on erakonnad valimistel kasutanud üksteisest parema positsiooni saamiseks või konkurendi nõrgestamiseks.

Esiteks – valimisringkonna suuruse ja piiride muutmise. 1995. aastal olid Ida- ja Lääne-Virumaa üks valimisringkond, kus jaotati 11 mandaati. 1999. valimistel jaotati 13 mandaati. 2003. aasta valimisteks lahutati valimisringkond kaheks. Ainus ilmne tagajärg oli Edgar Savisaare siirdumine kandideerima 2. valimisringkonda (Kesklinn, Lasnamäe ja Pirita). Teiseks – valimisringkonna mandaatide arvu muutmise. Viimase 16 aasta jooksul on sama arvu mandaatidega olnud vaid kaks ringkonda: Mustamäe ja Nõmme Tallinnas (8) ning Pärnumaa (8). Enim on valijate arvu kasvamise tõttu mandaate juurde saanud Harju- ja Raplamaa (+3, kokku 14). Kaotajateks on vähemalt kahe mandaadiga olnud Hiiu-, Lääne- ja Saaremaa (alles 6), Järva- ja Viljandimaa (alles 8) ning Võru-, Valga- ja Põlvamaa (alles 9). Seda vahendit üritati kasutada ka kohalike omavalitsuste valimisel Tallinnas, aga jõujooned jäid 79-kohalise volikogu puhul samaks kui olid 63-kohalises.

Kolmandaks – valimistel parema positsiooni saamise vahendiks on uute hääletus-

meetodite rakendamine (justkui valimistel osalemise lihtsustamine). Ennekõike kuulub siia alla ID-kaardiga e-hääletamine, mis võeti kasutusse 2005. aasta kohalikel valimistel. See eeldab valijalt arvuti olemasolu ja infotehnoloogilisi teadmisi ning annab eelise noorema valijaskonnaga parteile.

Neljandaks – kavandatav mobiiltelefoni vahendusel hääletamine, mis mõneti sarnaneb eelnevaga, aga alandab veelgi nõudeid klikivalimisteks.

Maailmas valimistega ei mängita

Eesti on maailmas ainus, kes on „valimiskabiini“ toonud hääletaja asukohta: tema koju, kontorisse, suvilasse, autosse või naabrituppa, ja valimiskomisjonil puudub igasugune võimalus kontrollida sealseid tingimusi, et hääletajad ei mõjutataks või ei toimuks hääleostmist. Meie laseme valijad hääletussedeleid vormistama suvalisse internetilevikuga kohta. Ilmselt sel põhjusel, et valija peab olema valimiskomisjoni poolt kontrollitavates ja hääletusvabaduse tagavates tingimustes, ongi teised riigid läinud e-valimistel valimisjaoskondades valimismasinade kasutamise teed. Selliseid valimismasinaid on kasutatud Ameerika Ühendriikides, Prantsusmaal, Brasiilias, Soomes jm.

Soome loobus e-valimistest

2008. aasta oktoobri viimasel pühapäeval katsetasid soomlased kohalikel valimistel Lõuna-Soomes Uusimaa

maakonnas elektroonilist hääletamist valimisjaoskonda paigutatud valimismasinatega. Valijale anti pärast isiku tuvastamist valimiskaarti, mille ta sisestas valimismasinasse. Seejärel ta valis puutekraanil valimismasinast kandidaadi numbrit ja kinnitas selle. Elektrooniline hääletaja saadeti eraldatud arvutivõrgu kaudu keskserverisse ja hääletaja tagastas valimiskaardi valimisjaoskonna töötajatele. Hääli loeti pärast valimisaja lõppemist. Selgus, et 12 234 valija kohta tuli 232 kehtetud häält (1,9%) – valimisprotseeduur oli jäetud lõpule viimata. Sellest veaprotsendist piisas, et elektroonilise hääletuse tulemused tühistada ja lõpetada katsetused n-õ klikivalimisega. Aprillis toimuvatele Eduskunna valimistele minnakse traditsioonilise paberi ja pliiaatsiga.

Eesti kohta me e-valimiste veaprotsenti ei tea, sest kokku loetakse vaid saabunud hääled, mitte valimisrakenduse käivitamised arvutis ja hääletamisega alustamised. Nendel valimistel selgus, et valimiskomisjoni poolt kontrollitavates ja hääletusvabaduse tagavates tingimustes, ongi teised riigid läinud e-valimistel valimisjaoskondades valimismasinade kasutamise teed. Sellele „valija diskrimineerimise tüüpi rünnakule“ juhtis tähelepanu Paavo Pihelgas ETV „Pealtnägija“ saates ja Vabariigi Valimiskomisjonile esitatud kaebuses. Samuti on selgunud, et teatud arvutites jättis valimisprogramm kuvama valimismasinakirja lõpus olevate üksikkandidaatide nimed, tehes sellega võimalikuks nende poolt hääletamise.

Elektrooniliste valimiste läbiviimisega seotud inimesed väidavad, et nende tehnoloogia on veavaba ja kontrollitud. Ilmselt see ongi nii, kuid e-valimiste nõrgim lüli meie praeguse süsteemi juures on hoopis valija, kes asub väljaspool valimiskomisjoni kontrollitud tingimusi. Võiks isegi öelda, et oleme liberaliseerinud hääletust. Mina kasutan ka igapäevaselt elektroonilist pankka ja usaldan seda täielikult, sest pangas jääb tehingust märke mõlemale osapoolle. Elektroonilistel valimistel kajastub tehing ainult saaja ehk hääle lugeja poolle ja hääletajal ei ole võimalik veenduda, et tema hääle läks soovitud kandidaadile või üldse arvesse.

Lõpetagem eksperiment klikivalimisega

Mina kasutan ka igapäevaselt elektroonilist pankka ja usaldan seda täielikult, sest pangas jääb tehingust märke mõlemale osapoolle. Elektroonilistel valimistel kajastub tehing ainult saaja ehk hääle lugeja poolle ja hääletajal ei ole võimalik veenduda, et tema hääle läks soovitud kandidaadile või üldse arvesse.

Oleks aeg lõpetada eksperiment n-õ klikivalimisega enne, kui liberaliseeritud hääletustamine on kahjustanud meie demokraatiat, ja naasta inimeste poolt kontrollitavate, valimisjaoskonnas toimuvate valimiste juurde. 15,4% klikivalijaid näitas, et valdav enamik valijaid ei mängi valimistega ning usaldab paberit ja pliiaatsi nagu teeb ülejäänud Euroopa Liit. Meil on praegu üle 12 hääletamisviisi ja neist ühest loobumine ei vähendaks valija võimalusi.

Samas saan aru, et parempoolsed parteid ei lükka ümber seda redelit (e-valimised), mis aitas neil taaskord võimule tulla. Mis näitab, et valimised võidetakse sobivate ringkondade, mandaatide hulga ja hääletusviiside kehtestamisega.

Uusvaene valis Reformierakonda, uusrikas Isamaaliitu

Tänavu täitub 20 aastat omandireformi teostamist Eestis, kuid lõppu sel pole veel näha, sest reformiseaduse väljakuulutatud eesmärgid on täide viimata.

Vt ka: Kaire Kenk. Uusvaese elu Eestis: Audi ja praekartulid. ÕL 12.03.2011

HELLE KALDA
Eesti Üürnike Liidu esimees

Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse konverentsil selgitas Tartu Ülikooli sotsiaalpoliitika instituudi dotsent Dagmar Kutsar:

"Uusvaesed on vaste 1990. aastate alguses tekkinud sellisele elanikkonna kihile nagu uusrikkad." Nood olid inimesed, kes rikastusid tänu soodsate asjaolude kokkulangemisele.

Noil aastail alanud omandireformi käigus tekkinud nn sundüürnikud kui sotsiaalne kiht teab omal nahal, millised on need uusrikkad tekitanud "soodsad asjaolud" elamute ja kinnisvara kontekstis. Ja kas saame rääkida, et tänased uusvaesed on samalaadsed, nagu tollal tekkinud uusrikkad? Hoopiski mitte.

Kui valitsus unustab ülekohtu, siis rahvas ei unusta

Omandireformi aluste seaduse (ORAS) võttis Riigikogu nn isamaaline pool vastu 13. juunil 1991. Sätestati, et reformi eesmärk on omandisuhete ümberkorraldamine omandi puutumatus ja vaba ettevõtluse tagamiseks, omandiõiguse eeldustega tehtud ülekohtu heastamine ning eelduste loomine turumajandusele üleminekuks. Samuti sätestas seadus, et vara tagastamine või kompenseerimine endistele omanikele või nende õigusjärglastele ei tohi kahjustada teiste isikute seadusega kaitstud huve ega tekitada uut ülekohtu. Erinevad valitused ei ole soovinud seda tunnistada, kuid rahvas ei unusta.

20 aastat hiljem näeme, et elanikkonna ühe sotsiaalse grupi huve on olulisel määral kahjustatud ja on tekitatud uus ülekohtu.

Teise seaduse, eluruumide erastamise seaduse põhimõtte järgi pidi iga nõukogude ajal tööd teinud isik oma tööaastate eest saama erastada üldistel soodustingimustel oma elamispinna, mida ta kasutas üürnikuna. Need, kes omandireformi mitte-eesmärgipärase, seega seadusevastase rakendamise tõttu jäeti sellest võimalusest ilma, ongi sundüürnikud, kellest ei saanud oma kodu omanikke.

Pandi toime kuritöö

17 aastat tegutsenud Eesti Üürnike Liit on veendunud, et Eestis pandi toime tollal kehtinud kriminaalkoodeksi alusel määratletav varavastane kuritöö, mille sooritamine nägi ette ka vastava karistuse.

Seadus kasutab terminit "võõras vara". See vara usaldati ametniku voli alla või tema korraldada ning kujutas endast riigi- ja munitsipaalvara (eluruumid), millega omandireformi käigus seadusvastaselt toimetati. Seetõttu tunnistas Riigikogu 13. märtsil 1996.a. kogu omandireformi inimõiguste ja põhivabaduste

sätetega vastuolus olevaks. Selliselt toime pandud kriminaalkuriteod omandasid ühtlasi aegumatus.

Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikkel 1:

Igal füüsilisel ja juriidilisel isikul on õigus oma omandit segamatult kasutada. Kellelki ei või võtta tema omandit muudu kui avalikes huvides ja seaduses ettenähtud tingimustel ning rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtteid järgides.

Eelnenud sätteid ei piira siiski mingil viisil riigi õigust vajaduse korral kehtestada seadusi vara üldistes huvides kasutamise kontrollimiseks või maksude, maksete või trahvide tasumise tagamiseks.

Eesti omandireformi silmas pidades tuleb muidugi täpsustada, et esitatud artikkel võiks hõlmata 1940. aastail Nõukogude Liidu anneksiooniperioodil toimunud varade natsionaliseerimist, konfiskeerimist, revireerimist, kollektiviseerimist vm, ei sobi aga nüüd toimunud ühisvara erastamise puhul.

Võlgu ja investeringuid ei arvestatud

Meie omandireformis toimunud varade nn tagastamine ei ole käsitatav omandiõiguse ennistamisena euroopaliku õigusruumi mõistes, kui võrd omandiõiguse anti hoopiski enam kui poole sajandi möödumisel, eelnevaid võlgu ja enam kui 50 aasta jooksul tehtud investeringuid arvestamata, legaalselt küsitava taustaga isikuile – nn õigusjärgsele omanikele, sageli "lehmalellepogegadele" (Jaak Allik). Need ongi üks osa omandireformi uusrikkadest, kes koos asjastuhvitatud või informeeritud ametnikega osalesid meie kaaskodanike kodude riisumises. Oma kodu erastamise võimalusest "kõiki seadusi rikkumata" ilma jäetud üürnikkond moodustas 1994. a. Eesti üürnikeühenduste liidu oma õiguste kaitsmiseks ametnike omavoli eest. Me ennustasime (võib öelda ka - sõnusime) juba siis, et kui esmalt võetakse meie kodud kinnisvaraari edendamiseks, siis õige pea järgneb teine laine – erastatud eluruumide omanike väljasurumine ülejõukäivate kommunaal-, kütte- ja remondimaketega.

Nüüd oleme tunnustajaks eluruumide ärarebimise kolmandale lainele – laenuhagajate rajatud kodudest ilmajäämisele. Sotsioloog Dagmar Kutsar nimetabki neid "uusvaesteks". Kuid, nagu öeldud, see kiht ei tähenda siiski sama, mis "uusrikkad".

Äsjaseid valimistulemusi sellest aspektist hinnates võibki kokkuvõttes järeldada, et kui esimese rikastumise laine harjal, 1990-ndatel teiste eestlaste kodud omandanud isikud valisid neile kasuliku ORAS-e loonud Isamaa kloni IRL-i, siis nüüdsed "uusvaesed" valisid loomulikult seda parteid, kes nad oma liberaalse buumi ja pankade koostöös tekitas, – Reformierakonda.

Langenud Vabadusvõitleja päev

Tartu Ülikooli aulas
27. märtsil 2011

12.15 Leinaseisak Jüri Kuke ja 1949. aasta märtsiküüditamise ohvrite, samuti Tartu Ülikooli endise rektori Jüri Kärneri (1940-2010) mälestuseks.

12.15 Mart Niklus: 30 aastat Jüri Kuke hukkamisest Vologdas ja 15 konverentsi tema mälestuseks Tartus

12.45 Enn Tarto: Mälestusi Jüri Kukest ja tema perest

13.15 Margus Reemets: Kõige rohkem tuleb põlata ükskõiksust

13.35 Priit Silla: Kas oleme oma maal salaja eestlased?

13.45 Olaf Mertelsmann:

Ebavõrdsus Eestis ajaloo perspektiivist

14.15 Vello Ederma (USA): Mees, kes hävitas imperiumi

14.35 Julius Kuperjanovi Seltsi avaldus Jüri Kuke mälestuseks

14.40 Bruno Javois: Muljeid Läti leegionäridepäeva üritustest 16. märtsil 2011

15.10 Ivan Lavrentjev: Eesti ajaloo õpetamine vene õppekeele koolides

15.30 Vaheaeg, päevakohase näitusega tutvumine

16.10 Tertitused

16.20 Ilmar Vananurm: Kodumaa eesmärkidest

16.30 Aivar Koitla: Riigikogu hiljutistest valimistest üksikkandidaadi pilgu läbi

16.55 Kalju Mätik: Taasiseseisvumise müüdid ja tegelikkus

17.15 Osvald Sasko: Taasiseseisvumise lüngad

17.20 Jekki Rjazin: Näljastreik Venemaal 1981. aastal Jüri Kuke surnukspüüdamise puhul

17.35 Olev Ott: Ida-Saksamaa mõju ajaloo õpetamisele Rootsi koolides möödunud sajandil

17.50-18.00 Konverentsi lõpetamine

Konverentsi juhatajad:
Mart Niklus,
Märt Kunnus

Eestit

Mitukümmend aastat tagasi, sügaval stagnaajal, kirjutas eesti elav klassik Jaan Kaplinski: "Me soovime, et Eesti saaks ja jääks maaks, kus ükski inimene ei peaks tundma solvanguid ja takistusi oma emakeele või päritolu pärast, kus rahvusrühmade vahel on mõistmine ning pole vihkamist; maaks, kus valitseb kultuuriline ühtsus mitmekesisuses ja keegi ei tunne oma rahvustundeid solvatuna või kultuuri ohusatuna." Venestamise ajal kirjutasid sellele avalikule pöördumisele alla paljud eesti rahvuskultuuri iidolid, kes pärast murrangut uhkustavad sageli nii oma allkirjaga kui ka "40 kirja" tekkelooga.

REET KUDU
kirjanik

Ometi eirab ja reedab Eesti Vabariigi vähemusrahvaste kohtlemine samavõrd kuulsat kirja nagu ka kümnet käsku, sest mõistmatus ja vihkamine seeme puistati kodumaa mulda just sel hetkel, kui elanikkonna hulgast kriipsutati maha kõik need, kelle emakeeleks polnud eesti keel, kuigi ka nende kodu oli juba aastakümneid olnud Eesti, kus nad olid töötanud kõrvuti eestlastega ja paljud olid loonud isegi ühise pere.

Ometi oli osa Eesti pinnal sündinud lapsi äkki omad ja teised võõrad. Seda tehti sama sõjakalt rahvuslippe lehvitates, nagu töölissangarid olid kord lehvitunud proletariaadilippu vastalisi intelligente ja kula-kuid likvideerides. Sõjajärgne "puhastamine" sai nüüd küll uue sisu – algas etniline "puhastamine" emakeele alusel, kusjuures ei lugenud enam ükski sovjetlik tegu või kuritegu. Kodakondsuse ja "süütuse" omandamisel sai otsustavaks õige keel. Kodakondsusetuse seemnekest on 20 aastaga arenenud tõeline mõistmatus ja vihkamise mets, mille tihedas rägastikus vaid endised kollaborandid end mugavalt tunnevad, sest on endale puulatvadesse mugavad pesad teinud, kust poetavad lihtsameelsetele poolehoidjatele aeg-ajalt uusi hävitusseemnekesi, milleks oleks kindlasti ka kogu Euroopas kuulsa Tuhala nõia-kaevu kuulsusetu lõpp. Aga rahvas usub ja usaldab valetajaid endiselt, sest süüdi on ikka keegi teine, mitte mõni nende kollaborandist rahvuskangelane. Ajakirjas "Die Welt" imestas Gerhard Gnauck, kuidas valitakse tagasi valitsus, kes teinud tohtuid palgakärpeid ega ole suutnud leevendada tööpuudust. Paljudele eestlastele pole oluline, et neid valitseb elav sovjet-ausammas, sest juubeldatakse üksnes pronkskujude kadumise üle. Kohe pärast sõnavabaduse saabumist vaidlesin ühes telesaates samal teemal Nõukogude raadio propagandisti ja väliskommentaatori Harri

Tiidoga, püüdes tuntu "NSV Liidu välisvaenlaste paljastajat" veenda, et ääremaadele pagenud parteitud venelased on meie demokraatiale märksa väiksem oht kui silmakirjalikud sovjetkollaborandid. Mind ei üllatanud, et Nõukogude välispoliitikaga karjääri teinud Tiido püüdis kuulutada parteitud venelasi "viieks kolonniks", aga mind vapustas juba siis, et seda tegid ka paljud meie endised teisisitõtlejad ja rahvuslikud iidolid.

Loomulikult on venelaste seas putinimeelseid kisakõrisid, aga neid on seal märksa vähem kui eestlaste seas ultranatsionaliste ehk täpsemini - sovjetnatsionaliste. Ja kui venelased ise diskrimineerimist avalikult eitavad, ja nii meie rahvuskollaborante osavalt toetavad, siis on neil tõesti privileege märksa rohkem kui mõnel puruvaesel eestlasel. Rohkem on neid ka vene miljonäride ja kõigil neil avaliku elu tegelastel, kes lasevad endast teha üleüldise integratsiooni näidiseksemplari, kusjuures riigikeele tase või tasemetus ei ole sel juhul enam üldse oluline. Märksa olulisem on, et emakeelepäeval venelastele ja muudele muulastele ei meenutataks nende tegelikku emakeelt.

Olen püüdnud kaksikümmend aastat nii oma romaanides kui ka artiklites eestlastele põhjendada, miks sovjetid on ohtlikumad kui võõrtõelised või vene-juudi intelligendid, kes tulid stagnaajal lahke ja südamliku väikerahva juurde uut kodu looma, et Kremlist kaugemale pääseda. Aga kui mu esinemisele Antwerpeni flaami PEN-klubis lendas rahvuslikult raevukas ajakirjanik, kelle ainsaks sihiks oli näidata, et Eesti Vabariigis pole marurahvuslust ning ka mitte mingit vähemusrahva diskrimineerimist, siis sain lõplikult aru, et mu ennustused olid murranguajal liigagi õiged ja 20. juubeliks on sovjetnatsionalistlikud kollaborandid võitnud.

Kas nad võitsid lõplikult? Mul on Belgiasse lennanud ajakirjanikust praegu küll pigem kahju, nagu ka paljudest teistest, kes tahtmatult upitavad võimule endisi parteisekretäre, neid ustavaid sovjetlakeisid. Lehekommentaari räägi sõimu minu aadressil põhjustas ju eelkõige mõnitav alatoon, mis kaasneb kahjuks liigagi tihti meie vähemusrahvaste probleemidest kirjutades, sest "probleeme pole ju olemas".

Üürnike Liidu kodulehelt: ain 25.12.2010

"Tundub, et üks probleem – sundüürnike probleem – hakkab ajaloo prügikasti jõudma. Rügaste tööd teha kogu nõukogude aja? Noo, ja mis siis! Töötasite vaele ajal ja vales riigis.

Tahate oma KODU? Minge pank, võtke LAENU ja hakake rügama – 30 aastat veel. SEE ON EESTI RIIGI – VALITSUSE – MÖTTEKÄIK. Ja ongi kõik sundüürnikega."

Toimetusele: Üürnike Liit saatis Helle Kalda loo eelnevalt Õhtulehele avaldamiseks. Sealtsaadi selline vastus: "Täname, ei näe lähiajal võimalust avaldada. Lugupidamisega, Margo Pajuste toimetaja"

Puhastav jõud - muulased ja muud

Ajakirjanik ajas hoolimatult segi Läti ja Eesti, kuigi tegemist on kahe täiesti erineva riigiga, agakinnitas, et see polevat mingi viga ega väärivat vabandamist. Ilmselt just seepärast paljundavad jultunud segiajamist tänini pahatahtlikud lugejad, kes keskenduvad sageli ajakirjanike endi tekitatud segadusele, mida meedia karistamatult levitab, et mitte tunnustada põhiprobleeme. Kui isegi paljud kirjanikud ei vaevunud lugema samas ajalehes minu avaldatud vastust, vaid seniajani eelistavad omavahel tsiteerida rahvusraevust kurdi ajakirjaniku eksitavaid väiteid, siis pole ka ime, et need, kes kord allkirjastasid "40 kirja", pole ammu vaevunud käituma selle püha kirja tõdede järgi.

Igal juhul on mul kahju, et ma Edgar Savisaare kombel oma Antwerpeni-esinemist ei lüüdnud, sest Eesti Vabariigi meedia on jõudnud kahjuks sellisele tasemele, et diskrimineerimise eitamise nimel võib iga kodaniku diskrimineerida võtteid valimata, nagu näitab mitte üksnes minu pilkavale artiklile järgnenud kommentaaride laavin, kus mind ähvardatakse hullumaja ja ülespoomisega, vaid veel märksa ilmekamalt Edgar Savisaare ründamine. Andsin seepärast Riias esimest korda elus vene ajalehele pikema intervjuu, sest Läti ajakirjanik Igor Mei-

Foto Albert Truuväärt

RISTI PÜHITSEJAD: 19. veebruaril tuli üle kümne tuhande inimese Lasnamäe õigeuskikiriku risti pühitsema. Valimistel püüti selle eest Savisaarele vesi peale tõmmata. Kas tahame siis ristipühitsejate asemel Interrinnet tagasi?

tid võõrtöölised, kel polnud Nõukogude Eestis enamasti mingit tegelikku võimu, ainult süütud praalimised, mida ikka eri rahvuste vahel ette tuleb. Need venelased, kellel tõesti võim oli, on nüüdseks ammu tagasi Moskvast. Käisin mullu sügisel sihikindlalt mitmel isamaalisel või kodanikuühiskonda jutlustaval üritusel, kus enamasti esinesid uusmõisnikud, endistest marksistidest professorid ja

Riiga, et mitte Tallinnas järjekordselt komistada kibestunud vabatahtlikele, kes valmis oma elu ja hammaste hinnaga meie endiste sovjetide heaolu kaitsma, sest need kõik räägivad ometi eesti keelt. Jah, ka nõukogude ajal rääkisid kõik kollaborandid eesti keelt. Eriti veel Tartu Ülikoolis. Nii mina kui ka Priit Pärn jpt tegime ülikoolis "riigivastast" taidlust, kusjuures minu sõnalis-pantomimiliste ehk rütmoplastiliste tantsuetenduste järel kutsus rektor Arnold Koop isiklikult kokku parteikoosoleku, kuigi ma pole eales üheski parteis olnud.

Jah, siis me veel teadsime, kes on sovjetid ja kes ei ole. Tookord poleks ükski mu ülikooliaegne sõber ega kirjanduslik iidol hakanud tegema koostööd mõne sovjetkarjeristiga, kes pani juba ülikoolis aluse oma poliitilisele tähelepanule, allkirjastades protokolle, mille alusel näiteks kolleeg Jüri Kukk parteist välja heideti, hiljem koonduslaagrisse saadeti ja seal tapeti. See oli tollal välismaalgi kuulud dissidendi ja kolleegi hävitamise lugu. Sovjetnatsionalism on kahjuks just see haigusnähtus, kus paremäärmsuslikud ülikooliliidrid ja sovjetlikud kollaborandid saavad karjääri teha mitte ainult miljonäride ettevõtjate, vaid ka tohtu hulga hambutute ja puruvaeste rahvuslaste marulise ringkaitse kaasabil. Nii see kahjuks on, sest vaid paar kirjaniku julges pärast kogu vähemusrahvaste probleemi naeruväärivastatavat lehelugu mind kaitsta, kusjuures üks neist võrdles, et mõnitava artikli järel ilmunud kommentaarid meenutavat talalaliniaegseid protsesse.

Kuidas oleme nii kaugele jõudnud?

Eesti Vabariigi veretu taasiseisvumine sai teatavasti võimalikuks tänu Boriss Jeltsinile, kes kinkis Balti riikidele 20 aastat tagasi vabaduse, nii et Ülemnõukogu võis end rahumeeli Riigikoguks nimetada. Kusjuures ei alustatud hea-

tegude ja tõelise humanismiga, nagu me kõik lootsime, vaid korrati kohe sovjetlikku tegutsemislaadi ja lõigati vabariigi küljest peaaegu kolmandik tollasest elanikkonnast. Kusjuures eestlastest kollaborandid, niisiis tegelik okupatsioonivõim Nõukogude Eestis, pani mängu kogu oma mõjujõu, et paljud eestlased oleksid täna just sellised rahvusmarus sovjetnatsionalistid, nagu see endistele kollaboratsioonistidele on eriti kasulik. Rikastel sovjetidel pole enam vaja end ise kaitsta, sest neid kaitseb juba kõigi venelaste vastu ässitatud rahvahulk. Ja ma olen veendunud, et kui mind keegi tõesti maha lööb, siis kindlasti mitte mõni mõnulev rikas, kel oma eluga parematki peale hakata kui vanglas kükitada, vaid just ni-melt mõni eriti vaene marurahvuslane, et tõestada nii oma rahvuslikku ustavust endistest kollaborantidest kubisevale valitsusele.

Ustavust millele? Või kellele?

Sovjetnatsionalism puhkes pärast ausamba-skandaali eriti lopsakalt õide. Isegi tuntud kollaborantidest said üleöö rahvuskangelased. Igaks õieks suur sovjetlik demagoogia. Näiteks väitis üks kunagine kommunistist rahvusiidol, et kui isegi juut saavat Eesti Vabariigi riiklikus televisioonis karjääri teha, siis kuidas meil saab olla rahvuslikku diskrimineerimist. Jah, kui isegi grusiin sai Venemaal karjääri teha, siis kuidas võis seal olla rahvuslikku diskrimineerimist? Teine meie rahvuslaste vastuväide on samalaadi: paljudel eestlastel olevat vene sõpru ja armastatakse vene kirjandust. Õige jutt, aga eks grusiinlastest Jossifilgi oli palju vene sõpru ja kes armastanuks veel rohkem vene kirjanikke? Pool maailma jäi tõesti kauaks ajaks seda silmakirjalikku ilutsemist uskuma.

Hoolimata praegusest meeletlikust headuse kuulutamisest hulguvad mööda maailma ringi kodakondsuseta venela-

sed, kes peavad oma kodumaaks Eestit või Lätit. Sõjajärgsed juudi väljarändajad, kes Ameerikas 20 aastat kodakondsuseta elanud, kirjutavad ahastades oma memuaarides, et pole kohutavamast saatust, kui elada kodakondsuseta ja kodumaata.

Ometi pole asi niivõrd neis, kes leidnud jõudu ja raha lahku-miseks, vaid neis, kes on jäänud ja keda endiselt "ei diskrimineerita", kuigi tuntud eesti luuletaja ja endine teisitimõtleva kirjutab kolleegidele julgelt, et kõik "tiblad võiks ikka Eestist minema kolida küll, sest neid olevat siin liiga palju". Minu jaoks on Eestis pigem liiga palju mõjukaid sovjetite ja eriti palju on neid Riigikogus ja valitsuses, seal on see tegelik nõukogulik "viies kolonn", kes suudab võimul püsida ainult seni, kuni Eesti on nakanutud sovjetnatsionalismist.

Vali: kas Siberisse või Balti riike üles ehitama?

Pärast sõda saatis Stalin Eestit ja Lätit üles ehitama just vastalises venelasi, kellele vale sugupu, valed mõtted ja vale ideoloogia, sest perekonnas ja suguvõsas liiga palju aadlikke või vabamõtlevaid. Tänu sellele on meie muulased oma suures enamuses märksa ausamad ja humanistlikumad kui meie sovjetnatsionalistid, kes kõik koos on jõudnud isegi niisuguse ühisvalduseni, et Keskerakond peaks välja vahetama oma liidri hoolimata häälte-rekordist. Ülejäänud parteid peaksid teoreetiliselt olema põhisuundadelt justkui erinevad, ometi kuulutavad nii paremäärmsuslased kui ka sotsiaaldemokraadid täielikus üksmeeles, et venelaste soosik peab lahkuma, sest nemad ei suuda või ei oska võõrkeelsetega koostööd teha.

See on loogikavastane, aga suhtumises muulastesse pole eesti poliitikas eales olnud mingit eestlaste hingerahule ja majandusele kasulikku loogikat, vaid üksnes kollaborantide ringkaitse, mis isikliku heaolu päästmise nimel valmis kasvõi kogu Eestit ja heanaaberlikke suhteid hukutama. Midagi on niisugusel juhul eesti poliitikaga tõesti ikka väga viltu, kui keel on olulisem kui meel. Ja midagi on viltu ka riikliku televisiooniga, kus eetikaprofessorit peab eetilises mõttes korrale kutsuma lihtne Eesti kodanik Villu*, kes eales teleekraanile ei pääse, aga kes on üllatunud, miks meie kunagi nii sallivas Eestis on aretatud erinevate rahvuste jaoks veiderad "india kastid" ja mitmes riigisaates toimub kohaliku eluolu mõõdutundetu ilustamine, mis on samuti suure sovjetvale üks alaliike.

Mida saaksid muulased ja muud ette võtta?

Nad võiksid kodakondsuse äravõtmise Euroopa Inimõiguste Kohtusse kaevata, sest tõelised okupatsioonivõimu

esindajad – kollaborandid – oleksid pidanud sel juhul samuti kodakondsuseta jääma. Ja kindlasti ka kohtu ette astuma. Seega pole tegemist mitte liberaalse kodakondsuse andmisega, mida Euroopa Liit seni meeleldi uskunud (sest neil on meietagi probleeme küllalt), vaid väga salakavala endiste kallite kolleegide kodumaalt ja konkurentsi väljatõrjumisega üksnes "vale" emakeele alusel. Lisaks sellele mõnitavad sovjetnatsionalistid, kes ise NSV Liidu riigi- ja parteiametites innukalt okupatsioonitöetasiid, täiesti süütuid ja parteituid muulasi, kes kord vabameelses Eestis nõukogude võimu eest pelgupaika otsinud, "okupantideks" ja "tibladeks".

Aga juba enne Euroopa Inimõiguste Kohtu süüdimõistvat otsust oleks kõigile sovjetnatsionalistidele ja diskrimineerimise eitajatele väga hea õppetund, kui neilt passid niikauaks ära korjatakse, kuni nad kord taipavad, et elu ilma kodakondsuseta ja liht-rahva poolt läbisõimatuna on siiski väga julm ja ebainimlik katsumus.

Dimitri Klenski väited, et Eestit pole kunagi okupeeritud, naerdaks aga Euroopa kohtus muidugi kohe välja, nagu oleks naeruväärne väide, et Hitler ei okupeerinud Austriat. Jah, tuhanded austerlased tervitasid Hitlerit. Täpselt samuti, nagu tervitasid Stalini armeed Johannes Lauristin, kelle süütavald kõnesid kõik teleekraanil näinud, Paul Rummo (1940–1947 NSVL Ülemnõukogu saadik, kogu Stalini aja juhtival kohtadel), Paul Viiding (1940–1941 Raadio-komitee kirjandussaadete juhataja, 1945–1946 NSVL Kirjandusfondi Tallinna osakonna direktor) jpt praeguste rahvuslikult ja kättemaksuliselt meeletatud poliitikute esivanemad, kelle neljaküm-nendate aastate eksimused läksid rahvale maksmaks väga palju vaeva ja valu, aga mitte vähem valu ja viletsust pole tekitanud nende järglaste eksimused.

Lihtsam ja valutum moodus oleks muidugi kõigil muulastel Eesti Vabariigi kodakondsus omandada ja valima minna. Nad oleksid kindlasti võimas ja moraalselt puhastav jõud, sest nad on hingelistes kannatustes õilistunud.

Jah, kui kõik meie muulased, kes on tõesti absoluutselt MIDAGI MUUD, võrreldes meie sovjetnatsionalistlike võimumeestega, ühendaksid oma jõud seni vaikinud eestlastest humanistidega, siis muutuks meie kodumaa ehk kord tõesti selliseks, nagu lootis stagnaajal Jaan Kaplinski kirjutatud ja minu endiste iidolite allkirjastatud inimarmastajalik ja ülev "40 kiri".

*Vt ka Kesknädal, 16.03.2011, "Aarne Rannamäe võiks siiski käskkirja saada"

"Käisin mullu sügisel sihikindlalt mitmel isamaalisel või kodanikuühiskonda jutlustaval üritusel, kus enamasti esinesid uusmõisnikud, endistest marksistidest professorid ja muidu rikkad, aga mõnel nende innukal kuulajal polnud kahjuks raha isegi hammaste suhupanemiseks."

den vähemalt ei moonutanud mu mõtteid ega arvanud, et Riia kuulub Eesti Vabariigi alla, nagu näib uskuvat mõni eesti kirjaees.

Kõik ühtviisi süüdi?

Lääne-Euroopas korrati mulle tihti vabandusi, mida meie kollaborandid innukalt levitavad, et meil olevat ometi kõik ühtviisi nõukogude korras süüdi, kõik olid puha pioneerid ja komnoored. Aga komsomoli võeti kogu klass alaealisi, kes ei saanud sellega mingeid priviilege ega võimu, nagu oli tõelistel Moskva lakeidel. Kui kogu rahvas oleks tõesti nõukogude korras süüdi, siis poleks meil olnud mitte diktaatorlik riik, vaid tõeliselt demokraatlik Šveits, kus teatavasti on neli riigikeelt. Diktaatorlus tähendab aga just ainupartei ja tema ustavate sulaste ainuvõimu. Euroopa Liidu kõrgetel bürokraatidel on märksa lihtsam uskuda seda, midaneile on sisendanud kõik need kollaborandid, kes ei pidanud raudse eesriide taga vangis istuma ja pääsesid juba enne piiride avanemist tegema usinat selgitustööd, kui süütud nemad ikka ise on ja kui süüdi on parteituid venelased, need väe-

muidu rikkad, aga mõnel nende innukal kuulajal polnud kahjuks raha isegi hammaste suhupanemiseks.

Sellegipoolest toetasid need vaesed ja petetud rahvuslased kogu hingest endisi sovjetite ja praegusi mõisnikke, sest muulased olevat ometi "viies kolonn". Kodanikke innustati prügi koristama, aga noore venelase küsimus vähemusrahvuste olukorrast tõrjuti kohe tagasi kindla vastusega, et meil "olevat teistsugune ajalooline situatsioon" kui mujal Euroopa Liidus. On tõesti, sest meil on endiselt võimul sovjetlike valedega meisterlikult manipuleerivad kollaborandid, kes välja aretatud üksnes idablok. Ometi suutis Leedu Vabariik kõigile kodakondsuse anda, Eesti ja Läti mitte, kuigi meil nii muudeti õnnetuks ja alandatuks märksa suurem hulk täiesti süütuid inimesi.

Kes on tegelik sovjetlik "viies kolonn"?

Kas pole humanistlikku eestlust hävitav sovjetlik "viies kolonn" märksa rohkem sovjetnatsionalistlik Riigikogus ja muudes riigistruktuurides? Lendasin pärast lehekomentaaride tapmisähvardusi otse

Tallinn 10130
Toom-Rüütli 3/5
www.kesknadal.ee

Nüüd 62 aastat tagasi...

Mõnikord küsitakse: kas nii vanu asju on enam mõtet meenutada? Arvan siiski, et represseeritute mälestuse ees jääb meile kohustuseks meele pida neid Stalini inimsusevastaseid kuritegusid. Hoiatuseks, et need kunagi korduda enam ei saaks... Sest pole garantiid, et uusi stalineid maailma ei sünni.

Olen püüdnud võrrelda küüditamisi meil ja mujal. Ränkade tagajärgede poolest oli 1949. aasta 25. märtsi küüditamine, millest ka siinkirjutajal oli "õnn" osa saada, üks leebemaid. Miks? 1941. a juuniküüditamine toimus suvisel soojal ajal ja naised-lapsed viidi ära teadmatutesse kerges riituses ja kui nad lõpuks kusagil juuli lõpul Põhja-Siberisse jõudsid, võtsid neid seal vastu juba esimesed hallaööd. Sügisel ei saanud küüditatud enam midagi maha kasvama panna - ees ootasid aga karm pakane ja nälg...

Märtsiküüditatutel selles mõttes "vedas". Esiteks, siiski oli rahuage, teiseks, kui saabumine Siberisse, saime kohe mõned aiamaavaod, kuhu kartulid maha panime, ja pärast paarikuist nälga võis juba midagi rohelist peenralt hamba alla võtta ja ka vastu talve saime kartuli keldrisse, mis päästis halvimast. Kindlasti oli ka kehvemaid olukordi, kuid ise pean tunnustama, et meil rohtu ja koeraliha süüa ei tulnud.

Neist kuritegudest eestlaste kallal on möödud üle 70 aasta, aga süüdlaste otsimine kestab, viimasel ajal taas väga agaralt. Ja kummaline küll, justnagu olekski lõpuks peastüdlane üheselt üles leitud - venelane! See saab vaid osaliselt tõde olla. Miks?

Esiteks. Stalini režiim represseeris väga palju ka vene rahvast üle kogu riigi. Küüditas terveid rahvaid: volgasakslased, karjalasoomlased, krimmitatarlased, kalmõkid jt.

Teiseks. Stalin ja stalinistid küüditasid ka oma Siberi (!) elanikke. Meid küüditati Siberisse, kus olid ees juba valmis kolhoosid. Kui kohaliku vene taadiga jutule sain, et kui "vabatahtlikult" neil siis kolhoose tehti, naeris ta sellepeale: ikka samamoodi - rahvast küüditades... Justnimelt - Siberis ju ruumi küll! Neil olevat kõik kohalikud kulakud ja pursuid aetud koos naiste, laste ja vanadega külatänavale rivisse. Kaasa lubati võtta iga mehe kohta labidas, kirves ja leivakott. Ning ... püssimeeste saatel - "šagom marš!" - otse 200 kilomeetrit põhjapoolle! Seal, ürgses taigas karude ja huntide keskel raiuti kirvega uued palkmajad püsti. Niimoodi tekkis taigasse terve Severnõi rajoon, kus seni mitte hingelistki ei elanud. Vene taat aga meenutas, et ega neid sealgi kauaks rahule jäetud; oldi just elujärke joutud, kui varsti aeti sealgi kõik kolhoosi. Nii käiski siberlaste endi küüditamine... Siberisse!

Kolmandaks. Stalin ju üksinda ei represseerinud ega küüditanud - tal olid selleks agarad abilised. Staliniste, neid kuulekaid kaasajooksikuid võis leida aga paljude rahvaste seast: venelased, eestlased, lätlased, juudid, grusiinid, ukrainlased jne. Mäletan, mind küüditasid ainult eesti stalinistid, välja arvatud paar vene nekrutipoissi vintpüssidega, kes pidid valvama, et ma metsa ei jookseks. Tõsi, isa arreteerisid kaheksa aastat varem kaks vene mereväemustas politrukki, aga need võinuks ka eesti politrukid olla, nagu paljudes teistes olukordades juhtus...

Sain šoki, kui mu hea tuttav küsis: "Sa oled ise Siberisse küüditatud olnud, ja ikka pooldad Savisaart?" Tule taevast appi! - nagu ütles Ansip. Stalin oli nii kõrvõimas diktaator, et oskas isaisade patud lastelastele nuhelda: minu vanaisa talupidamine oli vaid tsariaegu nii suur, et võinuks "kulaku" nime külge teenida; isa majapidamine seda mõõtu enam välja ei andnud, aga kulakuna nuheldi hoopis lapselast, kel üks hobune, lehm, siga, kolm lammast...

Kas meil on õigust täna kõikides Stalini surmapattudes süüdistada vaid vene rahvast, eriti veel Eestis sündinud-kasvanud ning sin eestikeelseks ja -meelseks saanud eestivenelasi? Pigem kumab siit läbi poliitiline valimispropaganda, kus rahvused üritatakse ohvriks tuua, ja kuna paljukannatanud tundlikule eestlasele see represseerimisteema hästi peale läheb, sobis see variant propagandameistritele järjekordselt ideaalselt. Pooldanuks Eesti vene kogukond Savisaare asemel Ansipit, olnuks kõik 5+.

Eestlane on visa hingega ja suutnud kõik üle elada. Tahaks väga loota, et me seekord viletsamad pole ja ise oma mõtlematu välismaale jooksmisega oma kallist kodumaad ei-tea-kellele jäta...

Udo Knaps
Märjamaa, Rapla maakond

Õiglus või õigus?

Keskerakond on Eesti Vabariigis ainus erakond, kelle sotsiaalsed põhimõtted lähtuvad ÕIGLUSEST, aga mitte ÕIGUSEST. Milles on nende erinevus?

ÕIGUS toetub juriidilistele seadustele ja reeglitele, mis tihti on korraliku kodaniku suhtes ebaõiglased, isegi ebainimlikud.

ÕIGLUS on aga mõiste, milles on aastasadade jooksul talletatud inimlikud positiivsed väärtused, mida eelmine põlvkond annab igale järgmisele edasi nii kirjalikult kui ka suuliselt, aga eriti isikliku eeskujuga.

Kui parempoolsed parteid IRL ja Reform läksid valimistel n-õ täispanga peale ja löid lauale nn vene trumbi, mis otseselt suunatud Edgar Savisaare vastu, olid pealöögi suunaks eelkõige Keskerakonna sotsiaalsed põhimõtted, mis tagavad talle populaarsuse.

See lõök oli suunatud eelkõige 100 000 töötutu vastu, 200 000 miinimumpalka saaja, sisuliselt orjade vastu, kes on muutunud apaatseks ja kaotanud julguse isegi protestida, rääkimata streikimisest, kümnete tuhandete nälgjigate vastu, meie maaelanikkonna vastu, kellest suurem osa elab vaesuses. Ründekampaania oli suunatud tagant kihutama neid, kes ei vali mõistuse ja õiglustunde ajal, vaid n-õ ükskõik kuidas (tuulelipu-meetodil).

Astmeline tulumaks on ka Eestis hädavajalik! Rootsist, Taanis, Soomes jt arenenud heaoluriikides on täitsa ükskõik, milline tulumaksusüsteem seal toimib, sest nendes riikides on inimväärne elustandard tagatud iga maksusüsteemiga.

T. Väli

Isamaa rüüstamise vandenõuteooriast

Naljakas, et see VEB-Fondi jama meiesugustele lihtsatele inimestele, kel sellega mingit isiklikku seost pole, nõnda korda läheb. Aga see kõik mõjub osana "vandenõuteooriast"! Just selline rahareform, Riigikogus kõneks olnud Saksamaalt saabunud rahakohver (millega Laari esimene valitsus 1992. a. võimule tuli), omandireform + Erastamisagentuuri skeemid, VEB-Fond, "Rahva Hääl" ülevõtmise avantüür, "Estonia" hukk ja Siim Kallase 10 miljonit dollarit (hiljem ka "pankade rootsistamine") on need märksõnad, millest tuleks otsida põhjusti, miks tänane Eesti Vabariik on just niisugune nagu ta on.

Toomas Kummeli raamatus "Isamaa rüüstajad" leidub üks huvitav katke, mille lisan siia. (Ma muidugi ei tea, kui palju kellelgi selle vastu veel huvi on.) See puudutab ühe Keskerakonna toonase juhtfiguuri ja Üürnike Liidu looja

Aino Runge puutumust VEB-Fondi asjasse ajal, mil ta Riigikogu liige oli. Tõsi, see on episoodiline, ja tollel hetkel vist isegi teatav "fopaa", aga võib-olla oskaks ja tahaks Runge sel teemal nüüd, kus Riigikohus on Eesti riiki kohustanud VEB-Fondi sertifikaatide omanike nõuded sularahas välja maksma, sellest oma partei ajalehele rääkida või kirjutada? Võib-olla oleks see huvitav? Eriti praeguses olukorras, kus nagu nüüd teada, Riigikohtu lahendiga kohustati justiits- ja rahandusministeeriumi välja töötama tingimused, kes ja kuidas need rahad välja maksab, ja aega anti vist kaheksa või üheksa kuud.

Ma miskipärast arvan, et kuna valimised on möödud, siis vaevalt sellest väljamaksmise protseduurist avalikult enam valjult rääkida tahetakse. Sest valimised on ju möödud.

Vallo Steinberg, Tallinn

Lõik raamatust "Isamaa rüüstajad"

"Tõsisem üritus oli 1995. aastal Riigikogu saadiku Aino Runge koostatud Riigikogu otsuse projekt "Riikliku VEB-Fondi reorganiseerimisest". Projekti seletuskirjas tõdes Runge: "Tänaseks on Riiklikku VEB-Fondi investeeritud Eesti riiklikke rahalisi vahendeid 463,0 miljoni krooni ulatuses. Vaatamata sellele ei ole Riiklik VEB-Fond Eesti Panga halduses sisuliselt tööle hakanud. Eesti Pank on osutunud ebaefektiivseks peremeheks.

20. jaanuari 1993. aasta Riigikogu otsus "NLIidu Välismajanduspangas külmutatud Eesti pankade kontod" punkt 6 kohustab Eesti Panka kuue kuu jooksul kutsuma kokku fondi krediiditorite (sertifikaadi omanike) üldkoosolek fondi juhatuse valimiseks ning fondi juhtimise üleandmiseks. Eesti Pank ei ole senini (so. kahe aasta jooksul) Riigikogu otsust täitnud.

Seoses sellega on vaja:

1. Muuta Riiklik VEB-Fond mitteriiklikuks, jättes Venemaa pankadest rahaliste vahendite lahtikülmutamise põhirisk krediiditoridele enestele.
2. Viia fondi haldamine välja Eesti Panga pädevusest ning loobuda sisuliselt vastutusest NLIidu välisvõla eest.
3. Jätta fondi krediiditoridele kõik fondi rahalised vahendid, õigused ja kohustused."

Ehkki Runge arusaamad võivad tunduda kohati asjatundmatud, kindlasti ka tänu sellele demagoogiale, mida Eesti Pank ametlikult fondi ümber veeretab, oli Runge soov kahtlemata kantud siirast tahtmisest. Aastaid hiljem ei taha Runge oma projekti meenutadaagi, sest seda ei hakatud arutama isegi Riigikogu rahanduskomisjonis."

Hundiseadused jäävad kehtima

Riigikogu valimistel hääletas Eesti rahva enamik hundi-seaduste edasikestmise poolt. Rahvas on oma eluga rahul ja muutusi ei soovigi.

Eesti Vabariigi hävingut iseloomustavad arvud on kõik internetis kättesaadavad. Siinkohal panen kirja mõned, mis on mind kõige rohkem vapustanud.

Õppeaastal 1998/99 oli Eesti üldhariduskoolides 217000 õpilast, möödunud sügisel läks kooli 141000. Vähenemine 11 aastaga 35%. Mis jääb järele 10 aasta pärast?

Kõige vapustavam on siiski see, et neidki väheseid allesjäänuid hoiab meie riik näljadieedil. Toimetulekupiir 2 eurot päevas (64 eurot kuus) ei võimalda kõhtu täis süüa, rääkimata muudest eluks vajalikest kulutustest. Ometi kasvavad ka poolnäljas lapsed üles, lõpetavad kooli ja jäävad siis töetuks. Loomulikult on vabas riigis igapäev võimalik välismaale tööle minna ja sinna elama jääda. Aga kelle jaoks sellisel juhul Eesti riiki üldse vaja on? Mis mõtet on kurta

elanikkonna vananemise üle, kui riigi jõupingutused on suunatud sellele, et noored inimesed riigist lahkuvad?

Kehtiv toimetulekupiir on tõeline hundiseadus, mille saaks ära muuta ainult juhul, kui seaduste kehtestajail oleks olemas südametunnistus. Paraku Reformierakonna esindajatel ja nende kaasajooksikutel seda pole mitte. Mis mõtet oleks emade lisapensionil, kui seda hakkaksid saama need, kes lastepiimamist (näljutamist) pole pidanud üritamagi? 20 aasta jooksul olen jälginud, kuidas vaesus ja viletsus kanduvad edasi põlvest põlve, kuidas lapsed kordavad oma vanemate käitumismustrit. Sellest nõiarangist välja astumist takistab peale põikpäisuse vähene õppimisvõime - see suureneks kindlasti, kui lapsed ei peaks nälgima.

Eesti riik on juba 20 aastat tõestanud, et laste toitmiseks tal jõudu ei jätku. Valijad on sellise käitumise alati heaks kiitnud - rahvas saab oksa, millel sellisel juhul Eesti riiki üldse vaja on? Mis mõtet on kurta

Neist südametuist ja ükskõik-

Milles erineb hunt (*Canis lupus*) nüüdisinimesest (*Homo sapiens sapiens*)? Näiteks Eestis, euroajastul. Susi sutt ei murra, aga eestlase lemmikroaks olevat teine eestlane. Ürgeestlaslik on oi kui südamlilik soov kaasimesele: "Susi sind söögu!" Foto internetist

seist, kes laste näljutamist pooldavad, pole puudust. Oma rahulolu praeguse valitsuse sotsiaalpoliitikaga kinnitasid Lääne-Virumaal need 3779 inimest, kes valimistel hääletasid sotsiaalminister Hanno Pevkuri poolt. Olgu lisatud, et

temast rohkem sai hääli ainult sotsiaaldemokraat Indrek Saar (3942).

Evvi Geidik
pensionär, Assamalla,
Lääne-Virumaa

Valimisjärgne mõtisklus

Juba ammu enne valimisi teatas peaminister Andrus Ansip avalikult, et tema Edgar Savisaarega koostööd ei tee. Tule, taevast, appi! Need inimesed, kellele meie vabariigis toimuv tähtis on, olid tõenäoliselt juba varem seda märganud. Isegi sellisel Tallinna linnavalitsuse korraldatud ajalooühingulise üritusel nagu seda on jõulurahu väljakuulutamine, Ansip oma kohalolekuga rahvast ei rõõmustanud. Raekoja platsile kogunenud linnarahvas - töölised, töötatõelised, panga-võlglaste, sundüürnikud, pensionärid ja kodutud Ansipi tähelepanu alla ei kuulu. Valimiste eel rõõmustasid mitmed küsitlusspetsialistid

Reformierakonda enneolematult suure valijaskonna toetusega, Keskerakonda aga hirmutasid poolthäälte kadudega. Ennustused ei täitunud - Reformierakond platseerus esikohale, ent hoopis väiksema hulga valijahäältega, kui oli ennustatud. Keskerakonna põrmustamist ei toimunud, kuigi saadi eelmiste valimisega võrreldes vähem hääli. Tuld teisele kohale, sest Edgar Savisaarele antud erakordselt suur hääleaarv kompenseeris teiste kandidaatide tagasihoidlikuma saagi.

Neljandale kohale platseerunud Sotsiaaldemokraatlik Erakond eesotsas Sven Mikseriga tunnustati pikemalt mõtlemata valimiste võitjaks.

Kes aga kuulutati valimiste kaotajaks? Muidugi Edgar Savisaar oma suure isikliku rekordiga ja Keskerakonna teise kohaga.

Keskerakonnal oli kaotusi - eelmiste valimistega võrreldes saadi kolm häält vähem. Sellest tehti vastasparteide ja ajakirjanike poolt suur-suur number. Õhutati ka Keskerakonna liikmeid seepärast Savisaare vastu välja astuma.

Meeldiv oli see, et võidujoovastuses sotsid ei tormanud kohe paremerakondadega koostööle. Sven Mikser üllatas aga väga ebameeldiva nõudmisega - nemad teevad Keskerakonnaga koostööd vaid siis, kui Savisaar loobub erakonnajuhi kohast. Korra on Mikser

juba Savisaarele selja pööranud. Nüüd nõuab ta, et Savisaar pööraks selja oma valijatele. See, et sotsiaaldemokraadid ja Keskerakond koostööd ei tee, saab hukatuseks Eesti riigile.

Kakskümmend aastat on meil veneviha alal hoitud nagu imerelva, millega on võimalik eesti rahvast hirmutada ja üksteise vastu ärritada. Selleks et Eestit armastada, ei pea tingimata Venemaad ja venelasi vihkama.

H. Kukk, Tartu

Avaldame lühendatult.
Tervikuna loe:
www.kesknadal.ee

Avalik kiri Vabariigi Presidendile Tuhala nõiakaevu toetuseks

Kesknädal ja ilmselt ka kõik teised meediaväljaanded said Nabala Keskkonnakaitse Ühingult ja Tanel Otsalt avaliku kirja, mis astub välja Tuhala nõiakaevu toetuseks ning palub presidendil kaaluda, kas tasub teha valitsuse moodustamise ettepanekut Andrus Ansipile, kes on avalikult petnud oma valijaid. Kiri on täielikult avaldatud Kesknädala veebis, siin ilmub vaid lõpuosa sellest.

2010 mai: peaminister Ansip lubas vastuses nelja omavalitsuse juhile ja pöördumisega Eesti Päevalehes: "Kinnitan teile, et seni, kuni mina olen peaminister, Nabala karstiaala ei kahjustata."

2011, 9. jaanuar:

Reformierakond avalikustas oma valimisprogrammi keskkonnapeatüki, kus lubas: "Tagame Nabala karstiaala ja Tuhala Nõiakaevu säilimise." Sama loosungit kasutasid kõik Nabala-Tuhala rindel seni või-

delnud reformierakondlastest endised ja praegused vallajuhid.

2011, 6. märts:

Reformierakond võitis valimised. Peaminister kogus Harju- ja Raplamaal 18 967 häält.

2011, 10. märts:

Valitsus kinnitas Reformierakonna eestvedamisel ehitusmaavarade arengukava aastani 2020, milles sisalduvad ka Nabala varud üle 555 miljoni kuupmeetri.

Mõistame, et Teil, härra Va-

bariigi President, seisab ees raske otsus. Olete avalikult välja öelnud, et valitsuse moodustamist ei saa valimisvõidu puhul anda parteijuhile, kes naaberriigist segastel asjaoludel raha küsib. Sama raske südamega peate ilmselt otsustama valitsuse

moodustamise usaldamise oma sõnu avalikult sõnnud ja rahvast ning ka oma erakonna valijaid petnud parteijuhi kätte.

Tanel Ots

tanelots@hotmail.ee

Pikemalt loe KN veebis!

SAHINAD

Rahvaliitlased võtavad SDE üle?

Meedia ei tegele väga in-nukalt koalitsioonikõneluste jälginisega ega sealt uudiste edastamisega, vahel näidatakse vaid natuke ebalevaid läbirääkijaid. Meedia ei tegele ka sotsiaaldemokraatidega ega räägi midagi nende võidujoovastusest oma parlamendikohtade suure juurdekasvu puhul.

Küll tegeleb meedia Keskerakonna sisekaebajate, Savisaare personaalküsimuse ja Tallinna tänavate aukudega. Kuid võiks ka muust rahvale teada anda! Näiteks selle kohta, mis toimub SDE-s! Pole kõik nii roosamannaline, nagu kõrvalt näidata püütakse. Et pandi kena tark noor mees erakonna etteotsa, tõmmati enda nimekirja pooled rahvaliitlased ja peaaegu kahekordistati kohti Riigikogus.

Kesknädalani on jõudnud kõva sahin, et erakonnas käib käärimine rahvaliitlaste ja sotside vahel. Peasekretär Kalvi Kõva hakkab tülist väsimata ja soovib ametist lahkuda. Indrek Saar, vist pettununa selles, et erakonna esimeheks ei saanud, punub intriigi. Rahvaliitlased on erakonda üle võtnud. See on viimase aja Eesti poliitikas läbikäidud tee! Nägime ju oma silmaga, kuidas Res Publica võttis üle Isamaa.

Mihhail Kõlvart tuleb külla!

Laupäeval, 26. märtsil kell 14.00

Keskerakonna Lasnamäe büros (Punane 18 - 206) kohtuvad seniõrid Riigikogu liikme Mihhail Kõlvartiga.

Teemad:

möödunud valimised ja pensionäride edasine tegevus Lasnamäel.

Keskerakonna Lasnamäe büroo

Kadri Kõusaar peab astmelist tulumaksu õiglaseks

Kirjanik Kadri Kõusaar arutles 14. märtsi Eesti Päevalehes progresseeruva tulumaksu üle.

„Mõni aeg tagasi, ja üldse mitte valimistega seoses, hakkasin mõtlema astmelise tulumaksu üle. Ma pole otseselt ei selle vastu ega ka poolt – ütleme, et olen neutraalne, kõhklev. Mitte usklik, ega ka ateist – pigem agnostik,“ märkis ta.

Kõusaare sõnul võib tähele panna, et kui üldse kasutada terminit „astmeline tulumaks“ n-õ ülikonnastatud seltskonnas, puhkeb kohe paanika, umbes nagu oleks keegi haisva solgiämbri söögilauale tõstnud – see tuleb kohemaid ära viia ja seejärel juhtunust sündsalt vaikida.

„Argument on selline, et majandus seiskuks ja investorid põgeneksid tuhanelja kohe, kui Eestis kehtestatakse astmeline tulumaks (mille tõttu näiteks inseneride, arstide ja õpetajate palgad suureneksid, ning ammugi veel

vaesematel – muide, kas pole tobe, et nii austusväärsetest ametitest rääkides pean kasutama väljendit „veel vaesematel“?) Ja et on õiglane, et kõik maksavad samasugust protsenti, hoolimata oma sissetulekust. (Huvitav, et matkal ei hakka keegi arvutama, et inimesed kannaksid kotte vastavalt oma kehamaasi indeksile, et minust 30 protsenti raskem kannab ka minust täpselt 30 protsenti rohkem,“ kirjutas Kõusaar.

Tema sõnul tavapalga puhul ei võta ühelgi kõrgepalgalisel tükki küljest, kui ta natuke rohkem maksu maksab. „Küll võivad tekkida meeleheitlikud dilemmad stiilis: Grand Cherokee või ainult Kia, Dom Perignon või kõigest Moe“t Chandon. Teisel pool on aga valikud: kas lasta hammas plommida või on odavam välja tõmmata? Kas osta lapsele talvesaapad või saata ta trenni – mõlemat ei saa,“ kirjutas Kõusaar.

Tema sõnul me kõik tahame

siledamaid maanteid, paremaid koole, efektiivsemad haiglad, väiksemat kuritegevust jne. „Millegipärast on aga kõrgis riikides, mis nende omadustega hiilgavad, astmeline tulumaks – alates Põhjamaadest ja Lääne-Euroopast ning lõpetades USA endaga. Jah, isegi äriparadiis USA-s on astmeline tulumaks – midagi, millele ma kunagi mõelnud pole. Ühtlane tulumaks on ainult Balti riikides, Venemaal ja Balkanil,“ märkis Kõusaar.

Kõusaare meelest on kuidagi veider, et muudes asjades tahame väga kiiresti Euroopasse sõuda, aga see, mis on kõige euroopalikum – ehk inimese tähtsamaks pidamine firmast, ligimese toetamine –, on meil kuidagi karikatuurselt ununenud. „Üleminekuajaga metsikust umbusust ehk Nõukogudepärandist veeljärelikult kestab,“ märkis kirjaneitsi.

Refereeris Indrek Veiserik

Eestisse tuleb Venemaa rahvakunstnik Vladimir Hotinenko

Rahvusvahelise meediaklubi *Impressum* märtsikuine külaline on tuntud filmirežissöör ja produtsent, näitleja, telesaatejuht Vene Föderatsiooni rahvakunstnik Vladimir Hotinenko (*pildil*).

Avaliku kohtumise teema - "Headus ja kurjus kultuuripeeglis". Klubi *Impressum* kutsub kohtumisele ajakirjanikke, filmikriitikuid, Eesti kino- ja teletöötajaid, üliõpilasi, kõrgkoolide õppejõude, Hotinenko loomingul austajaid. Üritus toimub **28. märtsil kell 17 Tallinnas Meriton Grand Conference & SPA** konverentsikeskuses.

Sisepääs tasuta. Soovijatel palume eelnevalt registreerida tel +3726688 903 või +372 53458494 või e-posti aadressil info@impressum-club.ee

TALLINNA TV

28. märts - 3. aprill

ESMASPÄEV, 28. märts

09:55 KAVA
10:00 TeTeVeke: multifilm*
10:15 Terve tervis*
10:45 Kultuuripealinn*
11:15 KodanikuTV. Südameit ära*
11:45 Näitleja pidupäev ja argipäev*
12:45 Kuum ja terav*
13:25 Dokumentaal. Mees metsast ja mere äärest. Jüri Ojaver*
14:10 InfoTV
18:55 KAVA
19:00 TeTeVeke: Vurr
19:10 TeTeVeke: multifilm
19:20 Teise mehe pea, 4/6
20:00 Pealinnapilt
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
21:00 Paani labürint
23:00 KAVA
23:05 Teise mehe pea, 4/6*
23:45 Pealinnapilt*
00:15 TÄNA*
00:45 Paani labürint
02:45 InfoTV

TEISIPÄEV, 29. märts

09:55 KAVA
10:00 TeTeVeke: Vurr*
10:10 TeTeVeke: multifilm*
10:20 Teise mehe pea, 4/6*
11:00 Pealinnapilt*
11:30 Näitleja pidupäev ja argipäev*
12:30 InfoTV
18:55 KAVA
19:00 TeTeVeke: Vurr
19:10 TeTeVeke: multifilm
19:25 Luubi all. Tarbijakaitse saade
19:45 Dokumentaal. Evi Tihemets
20:05 Inimeste lood. Tallinna panoraam, 1. saade
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
21:00 Atentaat Richard Nixonile
22:35 KAVA
22:40 Luubi all. Tarbijakaitse saade*
23:00 Dokumentaal. Evi Tihemets*
23:20 Inimeste lood. Tallinna panoraam, 1. saade*
23:45 TÄNA*
0:15 Atentaat Richard Nixonile
1:50 InfoTV

KOLMAPÄEV, 30. märts

09:55 KAVA
10:00 TeTeVeke: Vurr*
10:10 TeTeVeke: multifilm*
10:25 Luubi all. Tarbijakaitse saade*
10:45 Dokumentaal. Evi Tihemets*
11:05 Inimeste lood. Tallinna panoraam, 1. saade*
11:30 Kultuuripealinn*
12:00 OTSE: Linnavalitsuse pressikonverents
12:30 IV Võitluskunsti Maailmamängud.
13:15 InfoTV
16:30 TNTV
17:00 InfoTV
18:55 KAVA
19:00 TeTeVeke: Vurr
19:10 TeTeVeke: multifilm
19:20 Terve tervis
19:30 Linnavalitsuse pressikonverents*
20:00 Maa ja ilm. XI noorte laulu- ja tantsupeo ette valmistustuhin koolis ja kultuuris.
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
21:00 Orbudekodu
22:45 KAVA
22:50 Terve tervis*
23:00 Maa ja ilm*
23:30 Linnavalitsuse pressikonverents*
0:00 TÄNA*
0:30 Orbudekodu*
02:15 InfoTV

NELJAPÄEV, 31. märts

09:55 KAVA
10:00 TeTeVeke: Vurr*
10:10 TeTeVeke: multifilm*
10:20 Terve tervis*
10:30 Linnavalitsuse pressikonverents*
11:00 Pealinnapilt*
11:30 TNTV*
12:00 Eesti lövid*
12:20 Inimeste lood*

12:45 Alternatiiv*
13:00 InfoTV
18:55 KAVA
19:00 TeTeVeke: Vurr
19:10 TeTeVeke: multifilm
19:15 KodanikuTV. Südameit ära
19:45 IV Võitluskunsti Maailmamängud
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
21:00 Alternatiiv
21:15 Hertsoginna
23:05 KAVA
23:10 KodanikuTV. Südameit ära*
23:40 IV Võitluskunsti Maailmamängud*
00:25 TÄNA*
00:55 Alternatiiv*
01:10 Hertsoginna*
03:00 InfoTV

REEDE, 1. aprill

09:55 KAVA
10:00 TeTeVeke: Vurr*
10:10 TeTeVeke: multifilm*
10:15 KodanikuTV. Südameit ära*
10:45 IV Võitluskunsti Maailmamängud, 2. saade*
11:30 Inimeste lood*
11:55 Alternatiiv*
12:10 InfoTV
18:55 KAVA
19:00 TeTeVeke: Vurr
19:10 Terve tervis
19:20 Kuum ja terav
20:00 Kultuurimeeter
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
21:00 Kus on Bob Dylan? KAVA
23:15 Terve tervis*
23:20 Kuum ja terav*
00:10 TÄNA*
00:40 Kus on Bob Dylan? *
02:55 InfoTV

LAUPÄEV, 2. aprill

09:25 KAVA
09:30 TeTeVeke: Vurr*
09:50 TeTeVeke: multifilm*
10:00 Hommikukohv
10:30 Kultuurimeeter*
11:00 Luubi all
11:20 Terve tervis*
11:30 Garaažist välja*
12:00 Näitleja pidupäev ja argipäev*
13:00 Dokumentaal. Evi Tihemets*
13:20 Kus on Bob Dylan? *
15:35 InfoTV
18:55 KAVA
19:00 TeTeVeke: multifilm
19:15 IV Võitluskunsti Maailmamängud*
20:00 Aleksei Turovski lood
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
20:45 Garaažist välja*
21:15 Surikaadid - kõrbe väikesed valvurid
22:35 KAVA
22:40 Garaažist välja*
23:10 IV Võitluskunsti Maailmamängud. *
23:55 Aleksei Turovski lood 7*
00:25 Surikaadid - kõrbe väikesed valvurid *
01:45 Eesti meistriõistlused Ladina-Ameerika tantsudes 2011*
02:30 InfoTV

PÜHAPÄEV, 1. aprill

09:25 KAVA
09:30 TeTeVeke: Vurr*
09:50 TeTeVeke: multifilm*
10:00 Terve tervis
10:30 Hommikukohv*
11:00 Kultuurimeeter*
11:30 Inimeste lood. Tallinna panoraam, 1. saade*
11:55 Garaažist välja*
12:25 Surikaadid - kõrbe väikesed valvurid*
13:45 InfoTV
18:55 KAVA
19:00 Alternatiiv*
19:15 Maa ja ilm*
19:45 Eesti meistriõistlused Ladina-Ameerika tantsudes 2011
20:30 TÄNA. Pealinna uudised
20:45 Püha Anna ime
23:25 KAVA
23:30 IV Võitluskunsti Maailmamängud*
00:15 Püha Anna ime *
02:55 InfoTV

